

Sygn. akt I CSK 161/10

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 stycznia 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Marek Sychowicz (przewodniczący)

SSN Wojciech Katner (sprawozdawca)

SSN Marian Kocon

w sprawie z powództwa Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
przeciwko Jerzemu O. i Bożenie O.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie

w Izbie Cywilnej w dniu 12 stycznia 2011 r.,

skargi kasacyjnej pozwanych od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 15 września 2009 r.,

- 1) oddala skargę kasacyjną**
- 2) zasądza od pozwanych solidarnie na rzecz powoda kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego**
- 3) zasądza od Skarbu Państwa Sądu Apelacyjnego kwotę 2700,- (dwa tysiące siedemset) złotych na rzecz adwokata Olgierda Ś., powiększoną o podatek VAT, z tytułu zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanym z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 15 września 2009 r. Sąd Apelacyjny na skutek apelacji pozwanych Jerzego O. i Bożeny O. w sprawie o zapłatę przeciwko Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa zmienił wyrok Sądu Okręgowego. z dnia 28 listopada 2007 r. w ten sposób, że skorygował o jeden dzień okres za jaki zostały w stosunku rocznym zasądzone odsetki od kwoty 120.468,13 złotych, oddalając powództwo o zapłatę odsetek w wysokości 65% w stosunku rocznym od tej kwoty za dzień 11 lutego 1994 r. i w pozostałym zakresie oddalając apelację oraz zasądając od pozwanych solidarnie na rzecz powódki zwrot kosztów postępowania apelacyjnego.

Według ustalonego stanu faktycznego pomiędzy pozwanymi Jerzym i Bożeną małżonkami O. a Bankiem Spółdzielczym w Ł. została zawarta dnia 21 kwietnia 1993 r. umowa o spłatę zrestrukturyzowanego długu, w myśl której pozwani zobowiązali się do spłaty długu w wysokości 1.2014.681.300 starych złotych w terminie do dnia 15 października 1998 r., w określonych w umowie półrocznych ratach, płatnych od dnia 15 kwietnia 1994 r. do dnia 15 października 1998 r. W umowie Bank zastrzegł sobie prawo do postawienia zrestrukturyzowanego długu w stan natychmiastowej wymagalności w przypadku m.in. niezrealizowania planu naprawczego. Zawierając umowę Bank dokonał restrukturyzacji zadłużenia, zgodnie z postanowieniami umowy z dnia 14 listopada 1992 r., zawartej z Bankiem Spółdzielczym w G., działającym w imieniu i na rzecz Funduszu Restrukturyzacji i Oddłużenia Rolnictwa.

Dnia 4 lutego 1994 r. Bank Spółdzielczy w Ł. wypowiedział pozwanym umowę z dnia 21 kwietnia 1993 r. i wyznaczył termin spłaty długu na dzień 11 lutego 1994 r., podając za przyczynę wypowiedzenia umowy niewywiązywanie się przez Jerzego O. i Bożenę O. z ustalonych umownie terminów spłat rat kredytów i odsetek oraz wyzbywanie się majątku ruchomego bez dokonywania spłat zadłużenia, które to niedokonywanie spłat było bezsporne. Wierzytelność określona umową pozostawała w dyspozycji Funduszu Restrukturyzacji i Oddłużenia Rolnictwa w W. Na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 29 grudnia 1993 r. o utworzeniu Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (jedn. tekst Dz. U. z 2005 r. Nr 31, poz. 264 ze zm., dalej jako ustawa z 1993 r.), do Agencji tej przeszły

środki finansowe i inne mienie dotychczasowego Funduszu Restrukturyzacji i Oddłużenia Rolnictwa oraz zobowiązania i wierzytelności tego Funduszu.

Dnia 18 lutego 1998 r. Jerzy i Bożena małżonkowie O. wnieśli przeciwko powodowi pozew o stwierdzenie nieważności umowy z dnia 21 kwietnia 1993 r. z powodu zawarcia tej umowy pod wpływem błędu. Powództwo to zostało prawomocnie oddalone wyrokiem Sądu Okręgowego z dnia 21 października 2003 r., a apelacja Jerzego O. i Bożeny O. została oddalona wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 13 września 2005 r.

W niniejszej sprawie uwzględnienie powództwa Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa wobec pozwanych Jerzego O. i Bożeny O. nastąpiło na podstawie art. 353 § 1 k.c.

W skardze kasacyjnej opartej na obu podstawach określonych w art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. pozwani zarzucili wyrokowi Sądu Apelacyjnego z dnia 15 września 2009 r. naruszenie przepisów postępowania cywilnego, tj. art. 386 § 1 k.p.c. przez nieuwzględnienie okoliczności, że powód nie miał zdolności procesowej do występowania z roszczeniem, co winno było skutkować oddaleniem powództwa. Naruszenie przepisów prawa materialnego dotyczy błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania art. 118 k.c. polegające na nieuwzględnieniu zarzutu przedawnienia roszczeń w zakresie odsetek, które, jak sformułowano w skardze „traktować należy jako świadczenie okresowe przedawniające się z upływem 3 lat, przyjmując, że odsetki, tak jak należność główna przedawniają się z upływem 10 - letniego terminu przedawnienia”. Wniesiono o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania wraz z rozstrzygnięciem o kosztach postępowania kasacyjnego, z tym, że koszty pomocy prawnej udzielonej pozwany z urzędu powinny zostać zasądzone w wysokości 150% stawki minimalnej.

W odpowiedzi na skargę strona powodowa wniosła o jej oddalenie z zasądzeniem kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna podlega oddaleniu.

Niezasadny jest zarzut naruszenia przez zaskarżony wyrok art. 386 § 1 k.p.c. poprzez nieoddalenie powództwa ze względu na brak, jak stwierdzili skarżący

zdolności procesowej powodowej Agencji. Na wstępie należy stwierdzić, że zdolność procesowa, którą określa art. 65 k.p.c. dotyczy zdolności podmiotów prawa (osób fizycznych, osób prawnych i innych jednostek organizacyjnych), które mają zdolność do podejmowania czynności procesowych. Brak zdolności procesowej może zostać naprawiony na podstawie art. 70 i 71 k.p.c., a jeżeli to nie nastąpi pozew podlega odrzuceniu przez sąd (art. 199 § 2 k.p.c.). Z wywodów skargi wynika, że skarżącym chodzi nie o zarzucenie zaskarżonemu wyrokowi naruszenia przepisów postępowania cywilnego w związku z brakiem zdolności procesowej Agencji, ale o brak legitymacji czynnej powodowej Agencji.

Z treści art. 12 ust. 1 i 2 powołanej ustawy z 1993 r. wynika, że z dniem wejścia w życie tej ustawy do Agencji przeszły środki finansowe i inne mienie dotychczasowego Funduszu Restrukturyzacji i Oddłużenia Rolnictwa oraz zobowiązania i wierzytelności finansowe tego Funduszu, a Agencja przejęła także zobowiązania i wierzytelności powstałe z tytułu zwrotnej pomocy budżetowej, jaka udzielona została przez ministra właściwego do spraw rozwoju wsi na restrukturyzację i modernizację rolnictwa przed powstaniem Funduszu Restrukturyzacji i Oddłużenia Rolnictwa. Trudno zapewne o wyraźniejsze wskazanie woli ustawodawcy co do następstwa prawnego powstałej Agencji w stosunku do ogółu zobowiązań i wierzytelności dotychczasowego Funduszu, którego dłużnikami byli pozwani. Odnosi się to również do wątpliwości zgłoszonych przez skarżących, czy wierzytelności wynikające z umów zawieranych z Funduszem będącym dysponentem środków Skarbu Państwa Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej są wierzytelnościami w rozumieniu art. 12 ustawy z 1993 r.

Z treści powołanego wcześniej przepisu wynika, że wszelkie wierzytelności przysługujące Funduszowi na podstawie zawartych z nim umów przeszły na rzecz Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, tym bardziej, jeśli wierzytelności te mają źródło w środkach Skarbu Państwa. Kwestia ta wielokrotnie znajdowała podobne rozstrzygnięcie w orzecznictwie (por. uchwałę SN z dnia 11 października 2001 r., III CZP 45/01, OSNC 2002, nr 6, poz. 73; wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 20 lipca 2005 r., I ACa 370/05, niepubl.; wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 23 listopada 2005 r., VI ACa 242/05, niepubl.; wyrok Sądu

Apelacyjnego w Warszawie z dnia 8 listopada 2006 r., VI ACa 848/06, niepubl. W wyroku z dnia 23 grudnia 1996 r. (I ACr 395/96, niepubl.) Sąd Apelacyjny trafnie zwrócił uwagę na to, że majątek Funduszu pochodził ze środków określonych w § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 czerwca 1992 r. w sprawie zasad funkcjonowania oraz źródeł zasilania Funduszu Restrukturyzacji i Oddłużenia Rolnictwa (Dz. U. Nr 49, poz. 222 ze zm.), a w związku z tym, że był to fundusz celowy, wyodrębniony w ramach budżetu; tylko zobowiązania związane z majątkiem Funduszu, a nie wszelkie zobowiązania przejęła Agencja na podstawie art. 12 ustawy z 1993 r. To samo można odnieść do wierzytelności, najpierw Funduszu, a następnie Agencji, przy czym z porównania regulacji prawnych dotyczących obu tych podmiotów (ustawy z 1993 r. i powołanego rozporządzenia z 1992 r., mającego podstawę w art. 31 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r. o Narodowym Banku Polskim, Dz.U. Nr 4, poz. 22 ze zm.) widać tożsamość ich zadań, w szczególności w zakresie szeroko rozumianej pomocy udzielanej rolnictwu i gospodarstwom rolnym w celu ich modernizacji.

Takie właśnie względy leżały u podstaw umowy zawartej w 1993 r. między pozwanymi a Bankiem działającym w imieniu i na rzecz Funduszu Restrukturyzacji i Oddłużenia Rolnictwa, udzielającym pomocy pozwanym w restrukturyzacji ich zadłużenia z tytułu prowadzenia działalności rolniczej. W rezultacie niezrealizowania planu naprawczego, towarzyszącego restrukturyzacji nastąpiło, zgodnie z warunkami umowy jej wypowiedzenie i powstanie wierzytelności dla Funduszu, a następnie Agencji, co stało się przedmiotem roszczenia Agencji w niniejszej sprawie. Artykuł 12 ustawy z 1993 r. ma zastosowanie do stosunku zobowiązaniowego, łączącego powodową Agencję i pozwanych, tak jak przyjął to Sąd Apelacyjny w zaskarżonym wyroku.

Nie może być także uwzględniony zarzut naruszenia art. 118 k.c. Przepis ten stanowi o dziesięcioletnim terminie przedawnienia, a dla roszczeń okresowych oraz związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej termin ten wynosi trzy lata. Skarżący w toku procesu, także w apelacji nie podnosili przedawnienia roszczeń o odsetki za okres od kwietnia 1993 r. do listopada 1998 r., zarzucając jedynie przedawnienie roszczeń powódki ze względu na terminy przedawnienia roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej. Zarzut ten nie został

uwzględniony przez Sąd pierwszej instancji, natomiast dziesięcioletni termin przedawnienia roszczenia głównego w niniejszej sprawie nie był podważany w apelacjach pozwanych.

Odsetki stanowią świadczenie pieniężne uboczne dłużnika, o charakterze okresowym w rozumieniu art. 118 k.c. Najczęściej są liczone w stosunku rocznym procentowo do świadczenia głównego. Termin trzyletni przedawnienia roszczenia o odsetki jest niezależny od tego, czy roszczenie główne jest związane z prowadzeniem działalności gospodarczej, czy takim nie jest, jednak roszczenie o odsetki za opóźnienie przedawnia się najpóźniej z chwilą przedawnienia się roszczenia głównego (uchwała składu siedmiu sędziów SN z dnia 26 stycznia 2005 r., III CZP 42/04, OSNC 2005, nr 9, poz. 149; wyrok SN z dnia 9 czerwca 2005 r., III CK 619/04, Lex nr 180855). W sprawie niniejszej roszczenie główne nie zostało jeszcze spełnione i nie przedawniło się, zatem nie rozpoczął się bieg przedawnienia roszczeń o odsetki. Wniosek ten można wyprowadzić z art. 481 § 1 k.c. w związku z art. 120 § 1 zdanie drugie k.c., z których to przepisów wynika, że żądanie zapłaty odsetek w okolicznościach niniejszej sprawy mogło zostać zgłoszone przez wierzyciela dopiero, gdy znany mu był cały okres opóźnienia dłużnika i to stanowiło najwcześniejszy możliwy termin, od którego zaczął biec termin przedawnienia. Nie jest zatem trafne stanowisko podniesione przez skarżących, że roszczenie o odsetki za opóźnienie w spłacie długu głównego za wskazywany okres od 1993 do 1998 r. przedawniło się, ponieważ nie mógł zostać określony, zgodnie z art. 120 § 1 zdanie drugie k.c. początek biegu tego przedawnienia. Zarzut naruszenia art. 118 k.c. przez zaskarżony wyrok nie może zostać uwzględniony.

Mając to na uwadze należało na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. skargę kasacyjną oddalić, rozstrzygając o kosztach postępowania na podstawie art. 398²¹ w związku z art. 98 i 391 § 1 k.p.c. oraz § 19 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.).